

Ikhtisar analisis Pilihan Raya Umum 1978 hingga 2013 di Malaysia

Jamaie Hj Hamil¹, Faris Afiq Ikhwan Saifullah¹, Muhammad Suhaimi¹, Abdul Rahman¹, Mahfudzah Mustafa¹, Russli Kamaruddin¹, Muhamad @ Nadzri Mohamed Noor¹

¹Pusat Pengajian Sejarah, Politik dan Strategi, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: Jamaie Hj Hamil (email: jamaie@ukm.my)

Abstrak

Pilihan raya adalah elemen penting dalam sistem demokrasi. Dalam konteks Malaysia, pilihan raya telah diadakan sejak 1955 sebelum merdeka dan tahun 1959 selepas merdeka. Tulisan ini menganalisis PRU 1978 hingga 2013 untuk melihat dinamika pencapaian parti-parti politik di Malaysia. Relevan PRU 1978 dipilih kerana PAS telah dikeluarkan dari gabungan BN dan bermula dari itulah persaingan politik antara BN dan parti-parti oposisi menjadi semakin dinamik dan menarik. Ini kerana terdapatnya jatuh bangun pencapaian parti politik sepanjang PRU 1978-2013. Krisis dalaman parti dan konflik kepimpinan menjadi salah satu faktor yang penting dalam mempengaruhi kebanyakan keputusan PRU. Bagi parti oposisi, krisis dalaman UMNO/BN memberi manfaat dan kelebihan kepada mereka dalam beberapa siri PRU sehingga berjaya menawan beberapa negeri dan menafikan majoriti dua pertiga BN bagi kerusi parlimen. Di samping itu, kerjasama antara parti oposisi turut menjadi faktor penting dalam mempengaruhi keputusan PRU serta mewarnai politik pilihan raya di Malaysia.

Katakunci: Angkatan Perpaduan Ummah (APU), Barisan Alternatif (BA), Pakatan Rakyat (PR), peratus keluar mengundi, krisis dalaman parti, krisis kepimpinan

An overview of general election dynamics in Malaysia 1978 – 2013

Abstract

In a democracy, elections are imperative elements. In the Malaysian context, elections had been held since before independence in 1955 and after independence in 1959. This paper analyses the general elections held since 1978 till 2013 to decipher the dynamics of the achievement of political parties in Malaysia. The 1978 general elections were chosen as the focal point of analysis because PAS was taken out of the BN coalition from where onwards the political competition between BN and the opposing political parties became more dynamic and intriguing. During the 1978-2013 study period it was observed that the downfalls and successful achievements of the political parties in many general elections were caused mainly by internal party crises and leadership conflicts. For the opposition, the internal UMNO-BN crises gave benefits and advantages to them in a few series of the general elections until they succeeded in taking over a few states and thus reduced the BN two-thirds majority in the parliament. Other than that, the radical and unprecedented cooperation and collaborations between opposition parties had also become an important factor in influencing the general election results and made political elections in Malaysia all the more colourful.

Keywords: Angkatan Perpaduan Ummah (APU), Barisan Alternatif (BA), internal party crisis, leadership crisis, Pakatan Rakyat (PR), percentage of voting turnout

Pengenalan

Pilihan raya adalah asas penting dalam berkerajaan sendiri bagi negara merdeka dan satu proses yang membolehkan rakyat memilih pemimpin dan parti yang akan membentuk kerajaan. Pilihan raya merupakan elemen penting dalam pengamalan sistem demokrasi. Bagi Persekutuan Tanah Melayu peruntukan untuk mengadakan pilihan raya telah termaktub dalam Perjanjian Persekutuan 1948 yang telah menjanjikan akan berlangsungnya suatu pilihan raya di Tanah Melayu pada masa yang sesuai. Ternyata ianya bukan dimulakan dan didesak semata-mata oleh Perikatan UMNO-MCA, akan tetapi ia adalah kesedaran semua pihak orang Melayu yang telah terlibat dalam gerakan nasionalisme di Persekutuan Tanah Melayu (Ghazali, 2008).

Pilihan raya terawal yang diadakan ialah di peringkat perbandaran. Ini dilakukan setelah Akta Majlis Berkuasa Tempatan diluluskan pada akhir 1950 dan Pilihan Raya Bandaran 1951 yang diadakan pertama kalinya di Pulau Pinang adalah tindakan politik yang awal oleh British untuk menyerahkan kuasa kearah berkerajaan sendiri kepada Tanah Melayu secara beransur-ansur. Pilihan raya bandaran ini semata-mata untuk memberi pengalaman politik kepada penduduk Tanah Melayu sebelum pilihan raya negeri dan persekutuan yang akan diadakan bagi memilih kerajaan sendiri. Pilihan Raya Bandaran Kuala Lumpur yang diadakan pada Februari 1952 telah memberi pengalaman pilihan raya kepada para penduduknya. Pilihan raya ini telah menyaksikan kelahiran satu kerjasama politik di antara parti-parti perkauman. *Independence of Malayan Party* (IMP) yang memulakan kerjasama dengan MCA dan MIC, telah mendapat tandingan daripada UMNO-MCA. Dengan kejayaan kerjasama yang dibuat di antara UMNO-MCA dalam pilihan raya bandaran Kuala Lumpur itu, terbukalah satu alternatif baru kepada permasalahan politik Tanah Melayu itu (Hussain, 1987).

Proses Pilihan Raya di Malaysia

Malaysia mengamalkan sistem pemerintahan yang berasaskan amalan demokrasi berparlimen. Demokrasi berparlimen ialah satu sistem kerajaan yang dipilih secara bebas oleh rakyat melalui pilihan raya dan bertanggungjawab kepada rakyat. Sejarah Pilihan Raya Umum Persekutuan Tanah Melayu pertama bermula pada 27 Julai 1955. Diikuti pada PRU 1959 iaitu PRU pertama selepas merdeka. Bermula dari sinilah pemerintahan dan pentadbiran kerajaan Tanah Melayu dijalankan sendiri oleh kepimpinan tempatan sebagai sebuah negara yang absah dan berlegitimasi. Pemerintahan Tanah Melayu bermula melalui gabungan Parti Perikatan dengan koalisi UMNO, MCA dan MIC. Gabungan ini hinggalah dalam PRU 1969 apabila berlakunya tragedi 13 Mei yang memecahkan keharmonian kaum-kaum di Malaysia.

Dalam PRU 1974 gabungan politik semakin kukuh apabila terbentuknya BN setelah disertai PAS, Gerakan dan parti-parti oposisi di Sabah dan Sarawak. Namun, sebelum PRU 1978 PAS telah dikeluarkan dari BN, inilah yang mewujudkan politik Malaysia sentiasa dinamik dengan pasang surut prestasi parti-parti politik dalam pilihan raya. Ini kerana PAS dan UMNO bersaing untuk meraih sokongan dari orang Melayu kerana kedua-dua parti ini mempunyai pengaruh yang besar terhadap mewarnai senario politik Malaysia. Bertolak dari latar belakang inilah tulisan ini akan menyorot dinamika prestasi parti-parti politik dalam Pilihan Raya Umum di Malaysia bermula dari tahun 1978 hingga 2013.

Analisis Pilihan Raya Umum 1978

Pada Pilihan Raya Umum 1978, Barisan Nasional telah memenangi 131 kerusi Parlimen daripada 154 jumlah kerusi Parlimen yang dipertandingkan. Buat pertama kalinya, Barisan Nasional berjaya menguasai Kelantan sejak 19 tahun pemerintahan PAS di Kelantan. Dalam Pilihan Raya UMUM 1978, terdapat 387 calon yang bertanding, manakala 50 calon adalah calon bebas dan 9 orang calon Barisan Nasional menang tanpa bertanding (New Straits Times, 1990). Sebelum PRU ini, PAS telah dikeluarkan dari Barisan Nasional kerana berlaku perselisihan dalaman dan PAS kembali kepada posisi sebagai parti

oposisi. UMNO berhadapan dengan parti yang mempunyai ahli yang terdiri daripada kaum Melayu dan beragama Islam sama sepertinya. Dalam kempen PRU ini UMNO telah berkempen sengan mengkritik PAS, kerana telah salah menterjemahkan Al-Quran dan memberi peringatan kepada masyarakat Melayu khususnya agar tidak mengikuti ajaran yang salah yang dibawa oleh PAS (Mauzy, 1983).

PAS dengan DAP bekerjasama dalam usaha menarik pengundi Melayu dan bukan Melayu untuk meraih undi dalam PRU 1978. Selepas kekalahan PAS di Kelantan, PAS mula mencari kubu baru iaitu di Kedah melalui kempen yang berterusan. Selain itu, PAS mula memberi perhatian dalam memperjuangkan Islam dan tidak lagi memberi perhatian dalam memperjuangkan tradisi, adat kaum Melayu tetapi memperjuangkan undang-undang hukum-hakam Islam. Sebagai contoh, PAS memperjuangkan undang-undang Islam di Kedah dan tiga orang bekas ahli ABIM secara rasmi bertanding atas tiket Pas dan berkempen bersama PAS secara terbuka (New Straits Times, 1978). Bagi Barisan Nasional pula ia memberi penekanan dalam kempennya terhadap usaha-usaha BN dalam mentadbir negara selama ini dengan berkesan.

Keputusan PRU 1978 menunjukkan Barisan Nasional menguasai 131 buah kerusi Parlimen daripada jumlah keseluruhan kerusi yang dipertandingkan sebanyak 153 kerusi, dengan peratusan menang 57.6 peratus. Di peringkat negeri pula, Barisan Nasional menang sebanyak 239 buah kerusi daripada jumlah 257 kerusi yang dipertandingkan. Barisan Nasional berjaya menguasai seluruh kerajaan pusat mahupun negeri. Di Semenanjung Malaysia, UMNO kalah 5 buah kerusi kepada PAS, manakala MCA, MIC dan PPP kalah 15 buah kerusi kepada DAP (Mauzy, 1979). Hanya 5 calon PAS yang menang kerusi daripada 87 calon yang bertanding untuk kerusi Parlimen berbanding 14 kerusi yang dimenangi pada PRU 1974. Di kerusi DUN prestasi PAS sangat merudum kerana hanya berjaya menang 9 kerusi berbanding 203 kerusi yang dipertandingkan (Crouch, 1980). Namun PAS masih dan berjaya menawan pengundi Melayu terutamanya bagi negeri-negeri yang berada di utara semenanjung seperti Kedah, Kelantan, Terengganu, dan Perlis, di mana PAS menerima peratusan mengundi sebanyak 40.29 peratus daripada jumlah kerusi Parlimen yang dipertandingkan. Ini menunjukkan PAS tetap mendapat sokongan pengundi Melayu. Faktor utama kekalahan PAS dalam pilihan raya ini ialah kerana PAS baru sahaja dikeluarkan dari gabungan Barisan Nasional. Perpecahan di kalangan ahli dan kepimpinan PAS yang sebahagiannya terus berada bersama Barisan Nasional semakin menyukarkan PAS untuk bergerak sebagai sebuah parti yang akan menyaingi BN dalam pilihan raya tersebut.

DAP pula berjaya memenangi 7 buah kerusi baru pada peringkat parlimen dengan jumlah 15 buah kerusi dan 1 kerusi di Sabah. Peratusan pengundian adalah sebanyak 39 peratus. Namun di peringkat negeri, DAP hanya berjaya menguasai 25 buah kerusi daripada 126 kerusi yang bertanding. DAP mempunyai sokongan yang kuat daripada pengundi bukan Melayu terutama di kawasan bandar. Walau bagaimanapun, Pilihan Raya Umum ini menunjukkan kemenangan berpihak pada Barisan Nasional kerana memperolehi sokongan daripada pelbagai kaum (Mauzy, 1983).

Pilihan Raya Umum 1982

Dalam PRU 1982, Barisan Nasional menang majoriti dengan menguasai 132 kerusi daripada 157 kerusi Parlimen yang dipertandingkan. BN mendapat 60.4 peratus undi popular. Barisan Nasional berjaya meningkatkan bilangan kerusi Parlimen dengan memenangi 9 kerusi iaitu 114 kerusi berbanding 103 dalam PRU 1978. Manakala PAS berjaya memenangi 5 kerusi di Parlimen (New Straits Times, 1990). Bagi Dewan Undangan Negeri, kerusi yang dipertandingkan adalah 312, manakala calon yang bertanding adalah 741, di mana 75 merupakan calon bebas. Barisan Nasional dan PAS masing-masing menang 18 kerusi Dewan Undangan Negeri tanpa bertanding di kawasan Semenanjung Malaysia (Mauzy, 1983).

Pilihan Raya Umum ini diadakan setahun lebih awal sebelum tempoh pembubaran parlimen iaitu pada 1982. Tujuannya adalah untuk mendapatkan mandat kepada kepimpinan Dr. Mahathir Mohamad bagi menjadi Perdana Menteri Malaysia yang keempat selepas menggantikan Datuk Hussien Onn pada pertengahan tahun 1981. Keduanya untuk mengendalikannya Pilihan Raya Umum pada waktu yang paling sesuai kerana pada ketika itu negara berada dalam keadaan kemerosotan ekonomi. Malaysia banyak

bergantung pada pelaburan antarabangsa dan perdagangan (Crouch, 1982). Salah satu strategi kempen ialah kepimpinan baru ditawarkan kepada rakyat sebagai usaha untuk mengatasi masalah tersebut.

Pada Pilihan Raya Umum 1982, sebarang perhimpunan di tempat terbuka adalah dilarang. Kempen pilihan raya adalah dilakukan melalui ceramah di kawasan tertutup seperti dari rumah ke rumah, poster, kain rentang serta iklan di surat khabar. Untuk pertama kalinya hari mengundi diadakan pada hari Khamis dan bukannya hari Sabtu seperti kebiasaan yang sering dilakukan pada pilihan raya sebelumnya. Ini merupakan strategi BN untuk meraih kemenangan mudah dalam PRU tersebut. Di samping itu Barisan Nasional bekerjasama dengan Berjasa dalam persaingan dengan PAS serta imej UMNO meningkat secara mendadak selepas kemasukan Anwar Ibrahim ke dalam UMNO dan bertanding dalam kerusi Parlimen di bawah tiket UMNO.

Barisan Nasional menang 139 kerusi Parlimen daripada jumlah 154 kerusi Parlimen yang dipertandingkan, manakala bagi Dewan Undangan Negeri, Barisan Nasional menang 280 kerusi daripada 311 kerusi yang dipertandingkan. Barisan Nasional berjaya menguasai semua Kerajaan Negeri dan Kerajaan Pusat. Kemenangan UMNO yang berjaya meraih undi masyarakat Melayu, dibuktikan dengan kejayaan menguasai 70 kerusi Parlimen daripada 73 kerusi yang bertanding di kawasan kepadatan penduduk Melayu. Bagi kerusi Dewan Undangan Negeri, UMNO Berjaya menguasai 196 kerusi daripada 205 kerusi yang dipertandingkan. PRU 1982, mencatatkan prestasi yang cemerlang di kawasan parlimen yang majoritinya terdiri daripada masyarakat Cina. Dari 15 kerusi parlimen yang dipertandingkan, BN menang 9 kerusi berbanding pada pencapaian PRU 1978 hanya memenangi 2 kerusi parlimen.

DAP hanya dapat mengekalkan 5 kerusi parlimen. Sementara itu di peringkat Dewan Undangan Negeri, DAP kalah 17 kerusi dan berjaya menguasai 1 kerusi masing-masing di Pulau Pinang, Perak, Selangor dan Pahang. Walaupun DAP mengalami kekalahan yang teruk, tetapi kejatuhannya bukan jatuh secara drastik. Sekurang-kurangnya DAP berjaya meraih 20.3 peratus pada peringkat negeri, manakala 21.5 peratus pada peringkat Parlimen. Kekalahan DAP adalah berpunca daripada penurunan peratusan pengundi di kawasan kuat DAP, sebahagiannya kerana perubahan komposisi penduduk di kawasan bandar, kesan daripada pelaksanaan Dasar Ekonomi Baru, migrasi penduduk Melayu luar bandar yang berhijrah ke bandar, lantas mengurangkan peratusan majoriti penduduk kaum Cina. Menurut Crouch (1982) kekalahan DAP adalah berpunca daripada perubahan perilaku pengundi kaum Cina di kawasan bandar daripada menyokong DAP berubah menyokong Barisan Nasional.

Pilihan Raya Umum 1986

Dalam Pilihan Raya 1986, Barisan Nasional menang 148 kerusi, DAP menang 24 kerusi, calon Bebas menang 4 kerusi dan PAS hanya menang 1 kerusi di peringkat Dewan Rakyat. Secara keseluruhan, komponen parti Barisan Nasional, UMNO telah melakukan prestasi yang cemerlang dalam Pilihan Raya 1986, dengan berjaya menguasai 83 kerusi daripada 84 kerusi yang dipertandingkan. Manakala parti komponen lain menang bersih 100 peratus, kerana menghantar bilangan calon yang sedikit iaitu MIC menang 6 kerusi, PBB menang 8 kerusi dan PBDS menang 5 kerusi (New Straits Times, 1990). Secara keseluruhan Barisan Nasional menang 83.4 peratus kerusi Parlimen tidak termasuk kemenangan calon Bebas yang akhirnya menyertai Barisan Nasional sebanyak 2.4 peratus. Di peringkat Dewan Undangan Negeri, Barisan kehilangan masing-masing 1 kerusi di Perlis, Johor dan Pahang, dan 2 kerusi di Terengganu. Di Kedah, Melaka, Negeri Sembilan dan Selangor, Barisan Nasional berjaya meraih peratusan mengundi sebanyak 85 peratus ke atas. Bagi peratusan keluar mengundi secara keseluruhan pada PRU 1986 ialah 69.97 peratus,

Prestasi cemerlang ditunjukkan oleh UMNO dengan berjaya memenangi 228 kerusi daripada 241 kerusi di DUN. MIC pula berjaya memenangi 12 kerusi daripada 13 kerusi yang dipertandingkan. Secara keseluruhan di peringkat persekutuan dan negeri, parti komponen Barisan Nasional telah menunjukkan prestasi yang baik. Dalam membandingkan kejayaan parti komponen Barisan Nasional, parti yang mengalami prestasi yang buruk adalah MCA dan Gerakan yang masing-masing mempunyai peratusan

kemenangan 53.1 peratus dan 55.6 peratus. MCA memenangi 17 kerusi parlimen daripada 34 kerusi yang dipertandingkan. Manakala daripada 70 kerusi DUN, MCA hanya menang 44 kerusi.

Gerakan hanya berjaya menang 4 kerusi di peringkat Parlimen daripada 11 kerusi yang dipertandingkan tetapi di peringkat negeri, prestasi Gerakan adalah lebih baik. Gerakan berjaya menang 9 kerusi daripada 11 kerusi yang dipertandingkan. Kekalahan MCA dan Gerakan adalah berpunca daripada DAP yang berjaya menang beberapa kerusi di peringkat Parlimen dan negeri di kawasan kubu kuat MCA dan Gerakan seperti di Tanjung, Bukit Bendera dan Lembah Klang.

Hamim merupakan parti politik paling kecil dalam komponen Barisan Nasional, hanya menghantar dua calon di peringkat Parlimen dan negeri. Di peringkat Parlimen, Hamim menang 1 kerusi, namun di peringkat negeri. Hamim berjaya memenangi kedua-dua calonnya Dewan Undangan Negeri. Pada PRU 1986 BN mendapat 55.82 peratus menurun berbanding 60.4 peratus dalam PRU 1982. Bagi DAP dan PAS pula, peratusan mengundi menunjukkan peningkatan, DAP berjaya memperolehi 20.4 peratus berbanding 19.57 dalam PRU 1982. Manakala PAS pula mendapat 15.1 peratus berbanding 14.46 peratus dalam PRU 1982.

Peratusan keluar mengundi dalam Pilihan Raya 1986, merupakan peratusan terburuk jika dibandingkan peratusan pengundi keluar mengundi sejak Pilihan Raya 1959, yang mencatatkan peratusan keluar mengundi sebanyak 73.3 peratus, kemudian pada Pilihan Raya 1964 sebanyak 78.9 peratus, pada Pilihan Raya 1969 sebanyak 73.6 peratus, pada tahun 1974 perolehi 75.1 peratus, diikuti pada Pilihan Raya 1978 dengan 75.3 peratus dan pada Pilihan Raya Umum 1982, peratusan keluar mengundi sebanyak 74.4 peratus. Tetapi pada 1986, peratusan pengundi yang keluar mengundi hanya 69.9 peratus. Salah satu faktor kerana hari mengundi jatuh pada 2 dan 3 haribulan Ogos, merupakan hari Sabtu dan Ahad. Oleh yang demikian, kebanyakan rakyat Malaysia mahu meluangkan masa hujung minggu bersama keluarga dan beristirehat bersama keluarga dan rakan-rakan (Zakry Abadi, 1986). Tidak menolak kemungkinan bagi penyokong BN mereka merasa selesa dengan kemenangan PRU 1982 yang lalu menyebabkan mereka tidak keluar mengundi dalam PRU kali ini.

Di beberapa kawasan UMNO telah memperolehi kemenangan tipis di Kelantan dan Terengganu dengan perbezaan undi kurang daripada 2000 undi, seperti di Bachok perbezaan undi hanya 270 undi, manakala di Nilam Puri perbezaan undi hanya 552 undi. Di Terengganu, kekalahan Hadi Awang di kawasan Marang dengan perbezaan majoriti undi hanya 639 undi. Persaingan kerusi di Kelantan begitu sengit, PAS berjaya meraih 45.9 peratus pada peringkat negeri, diikuti UMNO meraih 54.1 peratus. Kemenangan UMNO di Kelantan adalah disebabkan oleh faktor undian dari pengundi bukan Melayu terutama di Bandar dan pinggir Bandar.

Pilihan Raya Umum 1990

Pilihan Raya Umum 1990 merupakan kali pertama "UMNO Baru" bertanding dalam pilihan raya. Pada tahun 1987, UMNO telah berpecah kepada dua kumpulan, iaitu UMNO Baru dan Semangat 46. Semangat 46 kemudian bekerjasama dengan PAS untuk bersaing dengan UMNO Baru dalam pilihan raya ini (Zakry Abadi, 1990). Barisan Nasional mengekalkan majoritinya dalam Parlimen dan membentuk kerajaan. Dengan kemenangan 127 kerusi daripada 180 kerusi dalam Dewan Rakyat, ini merupakan 70.6 peratus daripada jumlah kerusi, dan merupakan satu penurunan sebanyak 2.4 peratus berbanding pilihan raya 1986. UMNO-BN hilang kuasa di Kelantan kepada PAS dan Angkatan Perpaduan Ummah dan Sabah di tangan Parti Bersatu Sabah (PBS). Peratusan keluar mengundi bagi Pilihan Raya Umum 1990 ialah sebanyak 72.53 peratus.

Walaupun parti-parti oposisi pada keseluruhannya memperolehi 46.6 peratus daripada jumlah undi mereka hanya memenangi 53 kerusi. iaitu 29.5 peratus daripada kerusi-kerusi Dewan Rakyat. BN telah mengalami kekalahan mutlak di Kelantan. Sementara di Dewan Undangan Negeri (DUN) Pulau Pinang telah menunjukkan penguasaan Parti Demokratik (DAP) yang menguasai 14 daripada 35 kerusi. UMNO memenangi 12 buah kerusi dan Gerakan sebanyak 9 buah kerusi sementara MCA gagal memenangi sebarang kerusi.

Antara faktor kemerosotan kemenangan BN dalam pilihan raya ini kerana ada kaitan dengan masalah dalaman UMNO. Sebahagian besar ahli dan kepimpinan UMNO yang menyokong Tengku Razaliegh telah keluar parti dan mengundi oposisi dalam PRU 1990. Tumbangnya BN secara total di Kelantan adalah kerana pengaruh Tengku Razaliegh yang menjadi pesaing kuat terhadap Mahathir. Pengharaman UMNO pada 1987 memberi kesan yang besar kepada pengundi tradisi terutama saluran satu dan dua yang keliru dengan kedudukan UMNO yang baru itu. Pilihan raya ini menjadi sejarah kepada BN apabila ia kalah di semua DUN yang ditandinginya di Kelantan kepada gabungan Angkatan Perpaduan Ummah (PAS, Semangat 46 dan DAP). Faktor Tengku Razaliegh menjadi salah satu sebab kejayaan besar kepada kemenangan oposisi di Kelantan ini.

Pilihan Raya Umum Malaysia 1995

Pilihan raya ini merupakan pilihan raya pertama selepas persempadanan semula bahagian Pilihan Raya pada 1994. Dalam keputusan pilihan raya ini, Barisan Nasional berjaya mengekalkan majoritinya dalam Parlimen dan membentuk kerajaan. Dengan kemenangan 162 kerusi daripada 192 kerusi dalam Dewan Rakyat, ini merupakan 84.4 peratus daripada jumlah kerusi dan merupakan satu kenaikan sebanyak 19 peratus berbanding pilihan raya 1990. Ini merupakan rekod undi popular paling tinggi dalam Pilihan Raya Umum setakat ini yang masih dipegang oleh Mahathir (Arabi & Mazni, 1995).

Parti-parti pembangkang pada keseluruhannya memperoleh 34.8 peratus daripada jumlah pengundi, dengan 30 kerusi atau 15.6 peratus daripada kerusi Dewan Rakyat. Jumlah undiannya merupakan suatu rekod yang terendah dalam sepanjang pilihan raya yang berlangsung sejak kemerdekaan, berbanding rekod lamanya sebanyak 39.3 peratus. Lim Kit Siang daripada Parti Tindakan Demokratik (DAP) mengekalkan jawatannya sebagai ketua pembangkang dalam Parlimen (Crouch, 1996).

Suruhanjaya Pilihan Raya telah menjalankan Urusan Pendaftaran Pemilih Dan Penyemakan Daftar Pemilih tahun 1994 mulai 11 Julai 1994 hingga 31 Julai 1994. Tempoh pendaftaran pemilih selama 21 hari kerana tempoh pendaftaran pemilih yang singkat dan publisiti yang berkesan akan menyumbang kepada penambahan pemilih baru yang besar bilangannya. Pandangan ini menjadi kenyataan apabila sejumlah 707,442 orang telah memohon untuk didaftarkan sebagai pemilih baru dan yang memohon untuk bertukar alamat untuk pengundian. Apabila daftar pemilih disahkan pada 9 Februari 1995 bagi seluruh Malaysia, bilangan pemilih yang terdapat dalam daftar pemilih ialah seramai 9,012,173 (SPR, 1995).

Jumlah pemilih yang layak mengundi ketika Pilihan Raya Umum tahun 1995 telah bertambah seramai 1,053,533 atau kira-kira 11.69 peratus (%) jika dibandingkan dengan jumlah pemilih yang layak mengundi ketika Pilihan Raya Umum tahun 1990 (SPR, 1995). Antara faktor kemenangan BN dalam pilihan raya ini adalah kerana sebahagian dari kepimpinan yang keluar UMNO telah mula kembali semula ke dalam UMNO dan BN. Di samping itu pengaruh Anwar yang dilantik sebagai Timbalan Presiden UMNO turut menjadi daya penarik kepada orang Melayu untuk member sokongan kepada BN.

Pilihan Raya Umum Malaysia 1999

Pada 29 November 1999 Pilihan Raya Umum yang ke-10 telah diadakan dan Barisan Nasional masih mengekalkan majoritinya di dalam Parlimen. Dalam pilihan raya ini merupakan langkah pemula apabila sebuah lagi gabungan oposisi ditubuhkan untuk mewujudkan sebuah sistem politik dwiparti bagi member saingan kepada penguasaan berterusan Barisan Nasional yang telah memerintah sejak merdeka. Kerjasama ini digelar sebagai Barisan Alternatif, yang terdiri dari Parti Islam SeMalaysia (PAS), Parti Tindakan Demokratik (DAP) dan Parti Keadilan.

Pada 4 April 1999, Dr. Wan Azizah telah menubuhkan Parti Keadilan selepas Anwar Ibrahim dipenjarakan. Ini telah menimbulkan sentimen anti-Mahathir yang amat kuat ketika itu khususnya dalam kalangan orang Melayu dan ahli-ahli UMNO yang pro- Anwar. Ini memberi peluang yang lebih baik kepada pakatan oposisi untuk menyaingi BN dalam pilihan raya. Barisan Alternatif dilihat sebagai satu

kumpulan oposisi yang member saingan berbanding pilihan raya sebelum ini. Oleh sebab PAS merupakan tunggak dalam gabungan ini, PAS dilihat menjadikan manifesto partinya yang islamik dan menolak rasuah untuk dijadikan antara manifesto Barisan Alternatif (Maizatul & Mohamad Zain, 2005).

Barisan Nasional memenangi sebanyak 148 jumlah kerusi parlimen berbanding 162 kerusi yang diperolehi pada tahun 1995. Prestasi Barisan Nasional dilihat masih baik kerana ia hanya memerlukan 129 kerusi untuk memperolehi majoriti mudah dua pertiga bagi membentuk kerajaan. Akan tetapi Barisan Nasional gagal menawan Kelantan dan lebih malang lagi Terengganu turut dirampas oleh PAS dalam PRU ini. Hakikatnya PAS berjaya mencapai prestasi yang baik kerana selain mengekalkan penguasaannya di negeri Kelantan, parti ini juga berjaya mengambil alih kerajaan Terengganu. Penguasaan PAS di Parlimen semakin meningkat yang mana pada tahun 1995 yang hanya memperoleh 7 kerusi, kemudian bertambah sehingga 27 kerusi dalam pilihan raya ini. Begitu juga pada peringkat negeri, kekuatannya bertambah hampir tiga kali ganda dari 33 kerusi sehingga 98 kerusi dalam pilihan raya ini. PAS juga telah mengambil alih kepimpinan ketua pembangkang dari Lim Kit Siang. Bagi DAP pilihan raya kali ini tidak menyebelahi mereka sungguhpun berjaya untuk mendapatkan satu lagi kerusi berbanding tahun 1995 iaitu kenaikan 11 peratus, namun pemimpin utamanya iaitu Lim Kit Siang dan Karpal Singh kalah di kawasan masing-masing. Perikatan DAP dan PAS telah dikatakan menjejaskan parti ini sehingga mengalami kekurangan sokongan pengundi-pengundi bukan Melayu (Gomez, 1995).

Sungguhpun Datuk Seri Anwar memainkan peranan besar sebagai ikon dalam perjuangan gabungan ini, namun ia tidak bermakna bahawa Parti Keadilan menjadi parti alternatif untuk pengundi-pengundi Melayu. Dalam pilihan raya ini Parti Keadilan memperolehi 5 kerusi Parlimen sahaja. Pengundi Melayu telah memberi undi mereka kepada PAS berbanding Keadilan kerana parti itu masih baru dan belum mempunyai pengaruh yang meluas dalam politik Malaysia. Pilihan Raya 1999 telah menunjukkan bahawa Barisan Nasional tidak boleh terlalu selesa dengan kemenangan sebelumnya kerana sokongan pengundi Melayu terhadap UMNO dilihat semakin tidak terjamin, dan kejayaannya dalam pilihan raya ini adalah disebabkan oleh undi-undi pengundi bukan Melayu serta sokongan kuat dari negeri Sabah dan Sarawak. Pilihan raya ini telah menunjukkan bahawa kemunculan PAS sebagai sebuah parti yang boleh menawan undi dari pengundi-pengundi Melayu. Sungguhpun penekanan konsep Islamnya yang jelas mempunyai daya tarikan yang kuat untuk orang Melayu, sokongan PAS untuk sebuah rejim teokratik atau kepimpinan ulama masih tidak dapat diterima oleh pengundi-pengundi bukan Melayu serta kebanyakan orang Melayu moden. Keputusan pilihan raya ini merupakan salah satu bentuk bantahan rakyat terhadap kerajaan Barisan Nasional, berbanding suatu percubaan untuk menggantikan kerajaan Barisan Nasional yang terlalu lama berkuasa.

Pilihan Raya Umum 2004

Parlimen dibubarkan pada 4 Mac 2004 sepertimana kuasa yang diperuntukkan kepadanya di bawah Perkara 55(2) Perlembagaan Persekutuan. Pengisytiharan pembubaran tersebut telah memberi laluan kepada SPR untuk mengadakan Pilihan Raya Umum bagi Parlimen dan Dewan-Dewan Undangan Negeri secara serentak pada 21 Mac 2004. Pilihan raya kali ini telah diadakan sembilan bulan lebih awal bagi memberi mandat yang baru kepada kepimpinan Abdullah Ahmad Badawi sebagai Perdana Menteri Malaysia kelima. Pada 13 Mac telah diadakan penamaan calon yang menyaksikan Barisan Nasional memenangi 17 kerusi Parlimen tanpa bertanding iaitu sembilan kerusi dari negeri Sabah, enam dari Sarawak, dan baki dua kerusi dari Johor (SPR, 2004).

PAS telah memenangi satu kerusi tanpa bertanding dalam Dewan Undangan Negeri Johor buat pertama kalinya selepas seorang calon Barisan Nasional hilang kelayakan untuk bertanding kerana penyokong pencalonannya bukannya seorang pengundi yang berdaftar di kawasan pilihan rayanya. Keperluan untuk penyokong berdaftar dalam kawasan pilihan raya yang sama hanya diperkenalkan pada tahun 2004. Pilihan raya ini merupakan pilihan raya pertama selepas persempadanan semula kawasan pilihan raya pada 2003. Seramai 418 calon yang mewakili sembilan parti politik dan 31 orang calon Bebas telah bertanding untuk merebut 219 kerusi Dewan Rakyat. Daripada jumlah tersebut hanya calon-

calon dari empat buah parti politik dan seorang calon Bebas sahaja yang berjaya memenangi kerusi yang dipertandingkan, iaitu Barisan Nasional (BN), Parti Tindakan Demokratik (DAP), Parti Islam Se-Malaysia (PAS), Parti Keadilan dan seorang calon Bebas. Manakala parti-parti yang gagal memenangi sebarang kerusi yang dipertandingkan ialah Parti Kebangsaan Sarawak (SNAP), Pertubuhan Kebangsaan Pasok Nunukragang Bersatu (PASOK), Parti Demokratik Malaysia (MDP) dan Parti Reformasi Negeri Sarawak (STAR). Kedudukan bilangan kerusi Dewan Rakyat yang dimenangi mengikut parti politik dan calon Bebas adalah seperti di dalam Jadual 1. berikut:

Jadual 1. Bilangan Kerusi Parlimen Yang Dimenangi oleh Parti Politik dan Calon Bebas

NEGERI	BN	PAS	DAP	KEADILAN	BEBAS	JUMLAH
PERLIS	3	0	0	0	0	3
KEDAH	14	1	0	0	0	15
KELANTAN	9	5	0	0	0	15
TERENGGANU	8	0	0	0	0	8
P. PINANG	8	0	4	1	0	13
PERAK	21	0	3	0	0	24
PAHANG	14	0	0	0	0	14
SELANGOR	22	0	0	0	0	22
W. P. K. L	7	0	4	0	0	11
W. P. PUTRAJAYA	1	0	0	0	0	1
N. SEMBILAN	8	0	0	0	0	8
MELAKA	6	0	0	0	0	6
JOHOR	26	0	0	0	0	26
W. P. LABUAN	1	0	0	0	0	1
SABAH	24	0	0	0	1	25
SARAWAK	27	0	1	0	0	28
JUMLAH	199	6	12	1	1	219

Sumber: Diubahsuai, *Election Report* (2004).

Barisan Nasional memenangi 198 kerusi Parlimen yang dipertandingkan berbanding 20 kerusi dimenangi oleh gabungan parti oposisi, dengan satu oleh calon bebas. UMNO memenangi 109 kerusi, MCA memenangi 31 kerusi dan MIC memenangi 9 kerusi (Hock Saw & K. Kesavapany, 2006) Parti Islam Se-Malaysia (PAS) hanya dapat mengekalkan tujuh daripada 27 kerusinya sebelum ini. Abdul Hadi Awang merangkap presiden PAS telah gagal untuk mengekalkan kerusi Parlimennya dalam pilihan raya ini. Kegagalan PAS ini disebabkan oleh isu hudud dan konsep negara Islam yang ditolak oleh pengundi dan penyokong Barisan Alternatif. Ini dibukti apabila pada saat hampir kempen pilihan raya, DAP mengambil keputusan keluar gabungan BA apabila sebahagian besar penyokong parti itu menolak hudud dan konsep negara Islam yang diperjuangkan oleh PAS.

Sebuah lagi parti pembangkang, iaitu Parti Keadilan Keadilan juga dilihat gagal untuk mengekalkan empat daripada lima kerusi yang dimenanginya pada PRU 1999. Selepas pengiraan semula sebanyak lima kali, ketua parti Dr Wan Azizah Wan Ismail, mengekalkan kerusinya dengan majoriti sebanyak 590 undi. DAP pula telah memenangi 12 kerusi dan memperolehi semula jawatan ketua pembangkang di Parlimen daripada PAS. Pilihan Raya Umum kali ini telah menunjukkan bahawa kebanyakan calon yang berkempen atas persoalan negara Islam dan hudud dilihat menjadi penyebab utama kekalahan mereka. Strategi ini telah gagal untuk menarik perhatian pengundi terutama bukan Melayu bagi menyokong oposisi.

Terdapat beberapa faktor yang menyebabkan BN menang dengan selesa dalam pilihan raya ini. Pertama; pertukaran pucuk kepimpinan negara dari Mahathir kepada Abdullah. Dalam hal ini rakyat ingin melihat perubahan yang akan dibawa oleh pemimpin baru sebab itu mereka memberi undi kepada BN. Kedua; kepimpinan Mahathir yang terlalu lama dan membosankan kerana tindakan-tindakan politiknya yang dilihat bersifat autoritarian dan menekan pihak lawan. Ketiga; kemunculan Puteri UMNO yang

dilihat member semangat baru kepada UMNO dan ia berjaya menarik minat pengundi muda untuk mendekati UMNO. Keempat; peribadi dan perwatakan warak Abdullah yang dilihat akan member harapan baru kepada rakyat Malaysia bahawa beliau tidak akan bertindak seperti Mahathir.

Pilihan raya untuk Dewan Undangan Negeri bagi semua negeri kecuali Sarawak juga diadakan pada 22 Mac. Barisan Nasional menang dengan majoriti di semua negeri kecuali Kelantan, yang mana PAS masih mengekalkan kuasanya di negeri tersebut dengan kelebihan 3 kerusi, iaitu 24 kerusi PAS berbanding 21 kerusi Barisan Nasional. Barisan Nasional memperoleh semula kuasanya di negeri Terengganu yang telah tewas kepada PAS pada tahun 1999. Akan tetapi Abdul Hadi Awang selaku ketua pembangkang PAS masih berjaya mengekalkan kerusi DUNnya (SPR, 2004).

Pilihan Raya Umum Malaysia 2008

Pilihan raya kali ini merupakan antara pilihan raya yang agak menarik keputusannya berbanding sebelumnya. Pada malam 9 Mac 2008 telah melakarkan suatu sejarah apabila keputusan pilihan raya mula diumumkan. Ia cukup memeranjatkan hingga membuatkan kedua-dua pihak yang bertanding iaitu Barisan Nasional dan pembangkang tidak menjangkakan keputusan tersebut. Barisan Nasional telah kehilangan majoriti 2/3 di Parlimen iaitu hanya memenangi 140 kerusi, manakala pakatan pembangkang telah memenangi 82 kerusi di Parlimen. Untuk mendapatkan majoriti 2/3 di dalam Parlimen, sesebuah parti itu seharusnya memenangi 148 kerusi daripada 222 kerusi yang dipertandingkan. BN juga telah kehilangan kuasa di lima buah negeri iaitu Pulau Pinang, Perak, Kedah, Selangor dan Kelantan yang telah sekian lama dikuasai oleh parti PAS. Manakala di Wilayah Persekutuan, BN kalah 9 kerusi parlimen dari 11 parlimen yang ada (Jadual 2.).

Selain itu, telah berlangsung sebanyak 16 kali Pilihan Raya Kecil selepas daripada Pilihan Raya Umum ke 12. Bilangan Pilihan Raya Kecil ini adalah paling banyak dalam perjalanan Pilihan Raya Kecil di Malaysia. Adalah paling menarik apabila Barisan Nasional dan pakatan pembangkang PR telah berkongsi kemenangan sebanyak 8 kali sesama mereka dalam 16 Pilihan Raya Kecil ini. Kemenangan BN merupakan suatu perkara biasa, namun 8 kemenangan bagi Pakatan Rakyat dalam Pilihan Raya Kecil ini adalah suatu kejayaan yang cemerlang.

Jadual 2. Kerusi yang ditandingi dan dimenangi oleh parti-parti dalam Pilihan Raya Parlimen 2008

Parti	Kerusi ditandingi	Kerusi dimenangi	Peratusan kerusi dimenangi daripada kerusi ditandingi (%)
UMNO	117	79	67.5
MCA	40	15	37.5
GRM	12	2	16.3
MIC	9	3	33.3
PPP	1	0	0
Jumlah	179	99	55.3
PAS	66	23	34.8
PKR	95	31	32.6
DAP	48	28	58.3
PRM	2	0	0
Jumlah	211	82	38.9

Sumber: Diubahsuai spr.gov.my (2008) & Sinar Harian (2008).

Jadual menunjukkan jumlah kerusi yang ditandingi dan dimenangi oleh parti-parti dalam Pilihan Raya Parlimen 2008. Prestasi parti-parti komponen BN seperti MCA, Gerakan dan MIC merosot. Keadaan ini adalah berbeza dengan parti Oposisi, PAS dan DAP mencatatkan kejayaan yang lebih baik berbanding pilihan raya pada 2004 dan bagi PKR, parti ini merekodkan kemenangan yang paling cemerlang dengan menguasai paling banyak kerusi parlimen di kalangan oposisi. Dalam Pilihan Raya 2008, prestasi UMNO semakin merosot berbanding PRU 2004 apabila memenangi 79 kerusi daripada

117 kerusi yang dipertandingkan (67.5 peratus). Keadaan yang sebaliknya berlaku kepada PAS apabila parti ini dapat meningkatkan kemenangannya berbanding pilihan raya yang lalu apabila menguasai 23 daripada 66 kerusi yang ditandinginya (34.8 peratus berbanding 8.4 peratus pada Pilihan Raya 2004).

Sokongan etnik Melayu kepada UMNO dan PAS agak pelbagai dalam PRU 2008 ini. Dalam kawasan pilihan raya yang mempunyai komposisi etnik Melayu di bawah 40 peratus, prestasi PAS untuk menang adalah lebih baik berbanding UMNO. Banyak faktor dalaman dan luaran yang menjadi penyebab kejatuhan Barisan Nasional. Antara faktornya ialah keberanian pengundi Melayu, Cina, India dan pengundi wanita untuk tidak mengundi Barisan Nasional. Kedua; masalah kepimpinan Perdana Menteri pada ketika itu iaitu Abdullah yang lantang dikritik kerana keperibadiannya yang lemah. Ketiga; krisis dalamannya dengan Mahathir. Mahathir telah mengkritik kepimpinan Abdullah yang dipengaruhi oleh menantunya dalam urusan pentadbiran negara. Manakala dalam kes pembunuhan Altantuya, isu komisyen kapal selam dan pembelian jet pejuang dari Russia ianya gagal ditangani dengan baik hingga mewujudkan persepsi negatif rakyat terhadap kebolehpercayaan kepada Barisan Nasional.

Faktor kerjasama dan kesepakatan oposisi turut menjadi penyumbang kepada kejutan keputusan Pilihan Raya Umum 2008. DAP dan PAS bagaikan mendapat paradigma baru apabila Anwar Ibrahim menjadi penasihat PKR. Beliau mempunyai pengaruh yang kuat kerana beliau pernah menjadi Timbalan Perdana Menteri, Timbalan Presiden UMNO dan anggota kabinet Barisan Nasional. Tindakannya mengadakan Reformasi 1998 dahulu dianggap betul kerana Mahathir sendiri telah ‘mengaku’ bahawa tindakannya memecat dan memenjarakan Anwar adalah satu tindakan yang salah. Tambahan pula kritikan Mahathir terhadap Abdullah turut disertai oleh beberapa pemimpin kanan BN yang secara langsung telah meningkatkan kelemahan Barisan Nasional.

Pilihan Raya Umum 2013

Pada Pilihan Raya Umum yang ke-13, merupakan pilihan raya yang paling sengit di dalam sejarah pilihan raya di Malaysia kerana memperlihatkan kebangkitan generasi muda dalam menuntut peralihan tampuk pemerintahan yang selama ini dikuasai oleh Barisan Nasional. Golongan muda, inginkan suatu perubahan dengan mahukan sebuah kerajaan baru di bawah kepimpinan Pakatan Rakyat yang diterajui di bawah kepimpinan Datuk Seri Anwar Ibrahim. Keputusan Pilihan Raya Umum 2013, melihatkan Barisan Nasional masih memegang tampuk pemerintahan dengan memenangi 133 kerusi parlimen, manakala Pakatan Rakyat memenangi 89 kerusi. Jika dibandingkan dengan pilihan raya sebelum ini pada tahun 2008, berlaku penurunan kerusi parlimen dalam Barisan Nasional sebanyak 7 kerusi. Dalam PRU 2008 BN memenangi 140 kerusi parlimen namun pada PRU 2013, Barisan Nasional hanya memenangi sebanyak 133 kerusi. Bagi Pakatan Rakyat pula, berlaku peningkatan prestasi kemenangan apabila berjaya memenangi 89 kerusi berbanding 82 kerusi pada PRU 2008. Bagi undi keseluruhan Barisan Nasional memperolehi 5.2 juta undi, manakala Pakatan Rakyat memperolehi 5.5 juta undi (Jadual 3.)

Jadual 3. Perbandingan Bilangan Kerusi Dalam PRU 2008 Dan PRU 2013

	Pilihan Raya 2008	Pilihan Raya 2013
Parlimen		
Barisan Nasional	140	133
Pakatan Rakyat	82	89
Dewan Undangan Negeri		
Barisan Nasional	415	344
Pakatan Rakyat	159	230
Undi Keseluruhan		
Barisan Nasional	4.0 Juta undi	5.2 Juta undi
Pakatan Rakyat	3.7 Juta undi	5.5 Juta Undi

Sumber: Diubahsuai; spr.gov.my (2008), spr.gov.my (2013) & Sinar Harian (2013).

Pakatan Rakyat berjaya mengekalkan kuasa di 3 negeri iaitu Selangor, Pulau Pinang dan Kelantan dengan keputusan majoriti dua per tiga. Namun, Pakatan Rakyat kehilangan Kedah dan Perak yang berjaya dimenangi pada Pilihan Raya ke-12 lalu. Pakatan Rakyat mengekalkan 3 negeri di bawah penguasaannya dengan menguasai kerusi Dewan Undangan Negeri dua per tiga, Selangor (Pakatan Rakyat: 44, Barisan Nasional:12), Pulau Pinang (Pakatan Rakyat: 30, Barisan Nasional: 10) dan Kelantan (Pakatan Rakyat: 33, Barisan Nasional:12). Meskipun demikian PR berjaya menafikan kemenangan majoriti dua pertiga DUN di Kedah, Perak, Negeri Sembilan dan Terengganu (Jadual 4.).

Bagi Barisan Nasional pula, mengalami kejutan apabila kegagalan parti komponen seperti MCA, PPP, dan Gerakan untuk membantu UMNO menambah kerusi Parlimen. MCA hanya menang 6 kerusi Parlimen berbanding 15 kerusi pada tahun 2008, sementara Gerakan hanya menang satu kerusi berbanding dua pada pilihan raya sebelum ini, kerusi tunggal Gerakan ialah di Simpang Renggam di Johor. PPP pula kalah di semua kerusi yang ditandingi iaitu satu kerusi Parlimen dan empat kerusi DUN pada pilihan raya kali ini. UMNO secara keseluruhannya memenangi 88 kerusi bertambah tujuh kerusi berbanding Pilihan Raya Umum 2008. Kejayaan ini membuktikan UMNO masih diterima dalam kalangan sebahagian masyarakat Melayu luar bandar di negara ini. Bagi Pakatan Rakyat pula, DAP antara parti komponen yang menunjukkan prestasi yang cemerlang dengan penambahan 10 kerusi di peringkat Parlimen, sementara PKR dan PAS masing-masing kehilangan satu kerusi berbanding sebelum ini.

Jadual 4. Jumlah kerusi yang dimenangi oleh DAP, PKR dan PAS pada PRU 2013

Bil.	Parti	Jumlah kerusi
1.	DAP	38
2.	PKR	30
3.	PAS	21

Jika dilihat secara keseluruhan, parti yang mencatat prestasi yang cemerlang adalah UMNO dan DAP. Manakala parti yang mencatatkan prestasi buruk bagi Barisan Nasional adalah PPP dan SUPP kerana gagal memenangi sebarang kerusi di peringkat Parlimen mahupun Dewan Undangan Negeri. MCA telah mencatatkan kemerosotan 9 kerusi berbanding pilihan raya yang ke-12. Bagi Pakatan Rakyat, parti PAS mencatatkan prestasi menurun yang menyaksikan Kedah jatuh kepada tangan Barisan Nasional dan PAS hanya mendapat satu kerusi Parlimen iaitu di Parlimen Pokok Sena yang dimenangi oleh Naib Presiden PAS Datuk Mahfuz Omar. Walaupun PAS kalah di 52 kerusi daripada 73 yang ditandingi di Parlimen, namun PAS berjaya mengukuhkan kedudukannya di peringkat Dewan Undangan Negeri. PAS telah meningkatkan kedudukannya di peringkat DUN dengan memenangi 85 kerusi pada Pilihan Raya ke-13 berbanding 83 kerusi pada 2008 (Sinar Harian, 2013).

Pada Pilihan Raya ke-13, Barisan Nasional tidak memenangi dua per tiga majoriti di Perak (Barisan Nasional: 31, Pakatan Rakyat: 28), Terengganu (Barisan Nasional: 17, Pakatan Rakyat: 15), Kedah (Barisan Nasional: 21, Pakatan Rakyat: 16), dan Negeri Sembilan (Barisan Nasional: 22, Pakatan Rakyat: 14). Namun bagi Sabah, Sarawak, Pahang, Perlis, Johor dan Melaka, Barisan Nasional masih lagi dominan untuk menubuhkan kerajaan negeri (Jadual 5. dan 6.).

Suruhanjaya Pilihan Raya mengumumkan bahawa sebanyak 84.84 peratus atau sebanyak 11,257,147 daripada jumlah 13,268,002 pengundi berdaftar keluar mengundi bagi 222 kerusi Dewan Rakyat pada Pilihan Raya ke-13. Bagi kerusi Dewan Undangan Negeri, jumlah kerusi sebanyak 505, jumlah keluar mengundi ialah 9,742,254 atau 85.82 peratus. Berdasarkan daftar pemilih yang diwartakan untuk Pilihan Raya ke-13, daripada 13,268,002 pemilih berdaftar, terdiri daripada 12,885,434, manakala pengundi pos seramai 146,742 dan pengundi awal seramai 235,826. Pilihan Raya Umum ke-13, mencatat peratusan keluar mengundi paling tinggi dalam sejarah Pilihan Raya di Malaysia dengan mencatat 84.84 peratus. Selain itu, Pilihan Raya Umum ke-13 mencatat bilangan calon Bebas paling ramai, iaitu 79 calon bagi kerusi Dewan Rakyat dan 191 calon bagi kerusi Dewan Undangan Negeri. Bagi Dewan Rakyat, Barisan Nasional memperolehi (5,237,699 undi), PKR memperoleh (2,254,328 undi), PAS (1,633,389 undi), DAP

(1,736,267 undi), Bebas(86,935 undi), STAR (45,356 undi), Berjasa (31,835 undi), SWP (15,630 undi), SAPP (10,099 undi), PCM (2,129 undi), KITA (623 undi), dan Bersama (257 undi).

Jadual 5. Kedudukan kerusi Parlimen dalam Pilihan Raya Umum 2013

	Kerusi dipertandingkan	BN	PAS	DAP	PKR	BEBAS
PERLIS	3	3	0	0	0	0
KEDAH	15	10	1	0	4	0
Kelantan	14	5	9	-	-	-
TERENGGANU	8	4	-	-	4	-
PERAK	24	12	2	7	3	-
PAHANG	14	10	1	1	2	-
PULAU PINANG	13	3	-	7	3	-
SELANGOR	22	5	5	4	9	-
NEGERI SEMBILAN	8	5	0	2	1	0
MELAKA	6	4	0	1	1	0
JOHOR	26	21	0	4	1	0
SABAH	25	22	0	2	1	-
SARAWAK	31	26	0	4	1	-
WILAYAH PERSEKUTUAN	13	4	-	5	4	-

Sumber: Suruhanjaya Pilihan Raya, Keputusan Pilihan Raya ke-13 (spr.gov.my 2013)

Jadual 6. Kedudukan Kerusi Dewan Undangan Negeri dalam Pilihan Raya Umum 2013

	Kerusi dipertandingkan	BN	PAS	DAP	PKR	BEBAS
PERLIS	15	13	1	0	1	0
KEDAH	36	21	9	2	4	0
KELANTAN	45	12	32	-	1	-
TERENGGANU	32	17	-	-	15	-
PERAK	59	31	5	18	5	-
PAHANG	42	30	3	7	2	-
PULAU PINANG	40	10	1	19	10	-
SELANGOR	56	12	15	15	14	-
NEGERI SEMBILAN	36	22	0	11	3	0
MELAKA	28	21	1	6	0	0
JOHOR	56	38	4	13	1	0
SABAH	60	48	-	4	7	1 (STAR)

Sumber: Suruhanjaya Pilihan Raya, Keputusan Pilihan Raya ke-13 (spr.gov.my 2013)

Kesimpulan

Sepanjang Pilihan Raya Umum 1978 sehingga 2013, telah berlaku kedinamikan dan prestasi kemenangan pada Barisan Nasional atau oposisi. Ini dijelaskan melalui keputusan pilihan raya, perubahan peratusan kemenangan serta peratusan keluar mengundi. Sepanjang Pilihan Raya Umum, Barisan Nasional dapat mempertahankan kerusi dua per tiga, tetapi sejak Pilihan Raya Umum 2008 dan 2013, Barisan Nasional telah gagal mempertahankan kemenangan kerusi dua per tiga di Dewan Rakyat. Kedinamikan dalam

pilihan raya di negara ini berlaku disebabkan oleh isu-isu yang melanda Barisan Nasional mahupun oposisi di mana setiap parti berusaha dalam menonjolkan kekuatan parti dan kelemahan parti lawan. Faktor dalaman parti dan faktor luaran memainkan peranan penting dalam memberi kesan terhadap setiap keputusan Pilihan Raya Umum di Malaysia.

Gabungan tiga parti oposisi utama PAS, PKR dan DAP telah mewujudkan sebuah parti alternatif pada tahun 2008. Gabungan ini turut mewarnai kedinamikan pilihan raya di Malaysia melalui usaha dan kerjasama di bawah satu usaha yang sama iaitu untuk mengalahkan Barisan Nasional. Parti alternatif ini berjaya mewujudkan oposisi yang kuat dalam negara dan berjaya mengagalkan usaha Barisan Nasional dalam mempertahankan kerusi majoriti dua per tiga dalam Dewan Rakyat pada Pilihan Raya 2008. Pasca Pilihan Raya Umum 2008 gabungan alternatif ini mewujudkan sebuah parti yang dinamakan Pakatan Rakyat. Dalam Pilihan Raya Umum 2013, Pakatan Rakyat menunjukkan prestasi yang konsisten dalam peningkatan kerusi di Dewan Rakyat mahupun Dewan Undangan Negeri. Di peringkat DUN dengan menguasai kerusi DUN Selangor, Kelantan dan Pulau Pinang dengan majoriti dua per tiga.

Faktor dalaman parti merupakan salah satu punca penting berlakunya kedinamikan atau pasang surut dalam pilihan raya sejak 1978 sehingga 2013. PRU 1978 adalah pilihan raya yang dijangkakan kembali sengit selepas PAS dikeluarkan dari BN. Namun ternyata dalam PRU itu PAS gagal member saingan malah menerima nasib malang apabila hanya memenangi 1 kerusi parlimen dan 2 DUN di Kelantan. Pada Pilihan Raya Umum 1982, keluarnya Anwar Ibrahim dari ABIM yang menyertai UMNO adalah satu langkah yang telah menguatkan lagi sokongan rakyat terhadap UMNO, di mana Anwar Ibrahim dilihat sebagai seorang pemimpin muda yang berkarismatik dan berkaliber. Beliau telah bertanding atas tiket BN dan menang pada Pilihan Raya Umum 1982. Pilihan Raya Umum 1982 dianggap penting kerana ia merupakan pilihan raya pertama bagi Dr. Mahathir sebagai presiden UMNO dan Pengerusi BN. Pilihan raya ini adalah mandat pertama untuk Mahathir sebagai Perdana Menteri Malaysia.

Pilihan Raya Umum 1990 adalah manifestasi buruk dari masalah krisis dalaman UMNO yang berlaku pada 1987. Ia adalah sejarah hitam apabila UMNO diharamkan oleh makamah. Rentetan krisis dalaman di mana berlakunya perebutan kuasa jawatan presiden kerana ketidakpuasan hati di kalangan ahli Majlis Tertinggi UMNO terhadap presiden UMNO iaitu Mahathir Mohammad. Berlaku perpecahan di dalam UMNO sehingga munculnya parti Semangat 46. Pilihan Raya Umum 1990 merupakan penyertaan pertama UMNO baru dalam pilihan raya dan Barisan Nasional masih mengekalkan kerusi majoriti tetapi kehilangan Kelantan kepada PAS dan Sabah terus dikuasai oleh PBS.

Pilihan Raya Umum 1999 merupakan pilihan raya yang paling sukar bagi Barisan Nasional, khususnya UMNO, kesan dari tindakan Mahathir memecat timbalannya Anwar Ibrahim pada tahun 1998. Anwar dituduh atas tuduhan meliwat dan rasuah serta kes di bawa ke makamah. Pemecatan ini dianggap satu tindakan yang mengejutkan, kerana Anwar disebut-sebut bakal menggantikan Mahathir sebagai presiden UMNO dan bakal Perdana Menteri Malaysia. Kesan pemecatan Anwar sekali lagi membawa kepada masalah dalaman UMNO kerana beliau merupakan seorang pemimpin disanjung ramai dalam UMNO. Kesan pemecatan ini menyebabkan sebahagian besar ahli UMNO keluar parti dan membentuk parti Keadilan. Dalam Pilihan Raya Umum 1999 sebahagian besar orang Melayu menolak UMNO dan BN. Ini dibuktikan apabila Kelantan dan Trengganu dimenangi oleh Oposisi serta kerusi-kerusi Melayu-BN di Kedah dan Perak banyak dimenangi oleh Oposisi. Kali ini BN hanya diselamatkan oleh pengundi-pengundi bukan Melayu.

Kesan globalisasi turut mempengaruhi kedinamikan pilihan raya di Malaysia. Sumber maklumat yang tiada sempadan di mana rakyat boleh mendapatkan maklumat-maklumat dalam meneliti fakta yang dibawa oleh kepimpinan parti, sama ada Barisan Nasional atau oposisi. Kesannya pemikiran rakyat kini sudah terdedah pada maklumat dan bukan semata-mata pada hujah-hujah yang dibawa oleh kepimpinan kedua-dua parti. Sebahagian besar masyarakat telah terbuka mindanya kepada berbagai sumber dan bukan lagi bergantung kepada sumber tradisional sahaja. Reformasi yang berlaku di Indonesia, dan Filipina mudah merebak ke Malaysia lantaran gebrakan globalisasi. Reformasi dan pertukaran kepimpinan di kedua negara berkenaan hampir turut menumbangkan regim kepimpinan Dr. Mahathir

pada Pilihan Raya Umum 1999. Namun, beliau terselamat kerana dibantu oleh pengundi bukan Melayu yang masih setia meyokong BN.

Gabungan oposisi turut memberi suatu ancaman terhadap kekuasaan rejim Barisan Nasional yang telah sekian lama menerajui pemerintahan negara. Sejak mula bersatu sebagai satu gabungan dengan menggunakan nama Barisan Alternatif, ia telah membuka satu cabaran baru terhadap perjalanan politik Malaysia. Ini kerana selama ini hanya parti-parti oposisi yang bertanding secara bersendirian untuk melawan gabungan Barisan Nasional. Gabungan ini terus cuba bersatu dengan menggunakan nama Pakatan Rakyat selepas Pilihan Raya Umum 2008 telah mula mendapat tempat di kalangan masyarakat Malaysia yang berbilang etnik dan agama. Gabungan Oposisi yang terdiri daripada PAS, DAP dan PKR telah mencorakkan perjalanan politik negara ke arah proses pendemokrasian yang lebih bermakna. Hal ini sangat memberi kesan terhadap Barisan Nasional apabila keputusan di dalam beberapa siri pilihan raya dilihat mengalami penurunan yang ketara. Ini memberi isyarat yang jelas bahawa hanya melalui gabungan parti oposisi yang konsisten dan berpanjangan sahaja yang mampu mengugat dan menumbangkan regim yang sudah lama berkuasa di Malaysia. Ini juga dapat dibuktikan di Sabah dan Sarawak melalui Pilihan Raya Umum 2008 dan 2013 yang lalu apabila kegagalan mewujudkan gabungan oposisi yang mantap seperti di Semanjung menunjukkan BN menang dengan sangat selesa di sana.

Kematangan rakyat Malaysia berpolitik kini telah menyuburkan demokrasi yang sedia ada sejak kemerdekaan. Beberapa perubahan telah berlaku terhadap sosio politik negara. Kebebasan media yang agak semakin berkembang dari dikawal sepenuhnya oleh rejim. Parti-parti oposisi telah mengambil inisiatif dengan mengaktifkan akhbar mereka seperti Suara Keadilan dan Harakah untuk menyampaikan maklumat serta hebahan kepada rakyat. Kecanggihan teknologi maklumat turut memberikan peluang kepada rakyat untuk mendapatkan berita secara meluas tanpa sekatan melalui media yang disebarkan melalui laman sosial internet seperti *facebook*, *blog* dan sebagainya. Bermula pada era Abdullah Badawi menerajui kepimpinan negara kebebasan media dibiarkan untuk berkembang untuk mengangkat demokrasi di negara ini. Namun, kesannya dalam Pilihan Raya Umum 2008 Barisan Nasional telah menghadapi kegagalan untuk mendapatkan majoriti 2 dua per tiga di dalam dewan. Rakyat yang telah menerima maklumat melalui media telah menggunakan hak mereka untuk mengundi dan membuat pilihan mereka di dalam pilihan raya.

Penghargaan

Penghargaan kepada dana penyelidikan DPP-2013-189 Pilihan Raya Umum ke-13: Politik Lama vs. Politik Baru.

Rujukan

- Arabi Idid, Mazni Buyong (1995) *Malaysia's General Election 1995: People, issues and media use*. UKM, Jabatan Komunikasi & Asia Foundation, Kuala Lumpur.
- Crouch H (1982) *Malaysia's 1982 General Election*. Research Notes and Discussion. Singapore: Institute of South East Asian Studies, Singapore.
- Crouch H (1980) *Malaysian politics and the 1978 election*. Oxford University Press, Kuala Lumpur.
- Crouch H (1996) *Government and society in Malaysia*. Cornell University Press, New York.
- Election Commission Malaysia (1995) *Report of The General Elections Malaysia (1995)*. Kuala Lumpur.
- Election Commission Malaysia 2008. *Report of The 12th General Elections*. Kuala Lumpur.
- Ghazali Mayudin (2008) *Teori sains politik pilihan: Aplikasinya dalam konteks Malaysia*. Jabatan Sains Politik, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Gomez ET (1996) *The 1995 Malaysian General Election: A report and commentary*. ISEAS, Singapore.

- Hock Saw Swee, Kesavapany K (2006) *Malaysia recent trends and challenges*. Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.
- Hussain Mohamed (1987) *Membangun demokrasi pilihan raya di Malaysia*. Karya Bistari, Kuala Lumpur.
- Mauzy KD (1983) *Barisan Nasional; Coalition government in Malaysia*. Marican & Son, Kuala Lumpur.
- Mauzy K (1979) *A vote for continuity. The 1974 General Election in Malaysia*, pp.281-296.
- Mohd. Ali Kamaruddin, Jamaie Hj. Hamil (2005) *Budaya politik Melayu: Dari tradisi ke kontemporer*. In: Maizatul Haizan Mahbob, Mohd. Zain Musa (eds) *Tinjauan baru politik Malaysia*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- News Straits Times (1978).
- News Straits Times (1990).
- Sinar Harian (10 Mac 2008).
- Sinar Harian (7 Mei 2013).
- Suruhanjaya Pilihanraya Malaysia (2004) *Laporan Pilihan Raya Umum ke-11*.Kuala Lumpur.
- Suruhanjaya Pilihanraya Malaysia (1999) *Laporan Pilihan Raya Umum yang kesepuluh (1999)*. Kuala Lumpur.
- www.spr.gov.my (2008)/ Spr/.../5 Kedudukan Akhir. Php.
- www.spr.gov.my (2013)/module keputusan/ paparan/5_kerusi Dr.Php.
- Zakry Abadi (1986) *Satu analisa Pilihan Raya Umum '86*. Syarikat Grafikset Abadi, Kuala Lumpur.
- Zakry Abadi (1990) *Analisis Pilihan Raya Umum, 1990*. MYZ Sdn Bhd, Kuala Lumpur.